

Vlaams
Parlement

stuk **1166** (2010-2011) – Nr. 1
ingediend op 23 mei 2011 (2010-2011)

Verzoekschrift

over het uitbreiden van de mogelijkheid
om de asurne te bewaren op een andere plaats
dan de begraafplaats

Verslag

namens de Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur,
Decreetsevaluatie, Inburgering en Toerisme
uitgebracht door de heer Ward Kennes

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Annick De Ridder.

Vaste leden:

mevrouw Karin Brouwers, de heren Jan Durnez, Ward Kennes, Jan Verfaillie;
de heren Stefaan Sintobin, Joris Van Hauthem, mevrouw Linda Vissers;
de heer Marnic De Meulemeester, mevrouw Annick De Ridder;
de heer Kurt De Loor, mevrouw Els Robeyns;
de heren Lieven Dehandschutter, Willy Segers;
de heer Peter Reekmans;
de heer Bart Caron.

Plaatsvervangers:

mevrouw Vera Jans, de heer Jan Laurys, mevrouw Valerie Taeldeman, de heer Johan Verstreken;
de dames Katleen Martens, Marleen Van den Eynde, de heer Wim Wienen;
de heer Marc Vanden Bussche, mevrouw Marleen Vanderpoorten;
de heer Steve D'Hulster, mevrouw Fatma Pehlivan;
de heer Bart De Wever, mevrouw Lies Jans;
mevrouw Patricia De Waele;
mevrouw Mieke Vogels.

Toegevoegde leden:

de heer Christian Van Eyken;
de heer Karim Van Overmeire.

De Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Decreetsevaluatie, Inburgering en Toerisme besprak op 7 december 2010 en 17 mei 2011 het verzoekschrift over het uitbreiden van de mogelijkheid om de asurne te bewaren op een andere plaats dan de begraafplaats.

1. Procedure

Op 27 september 2010 werd het verzoekschrift over het uitbreiden van de mogelijkheid om de asurne te bewaren op een andere plaats dan de begraafplaats, ingediend. Op 6 oktober 2010 werd het ontvankelijk verklaard door de parlementsvoorzitter en voor behandeling verwezen naar de Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Decreetsevaluatie, Inburgering en Toerisme.

Gelet op artikel 86, 7, van het Reglement van het Vlaams Parlement heeft de commissie op 7 december 2010 beslist het verzoekschrift naar de Vlaamse Regering te verwijzen ten einde over de inhoud van het verzoekschrift het standpunt van de regering te vernemen.

Op 26 januari 2011 vroeg minister Bourgeois schriftelijk om uitstel “ten einde de Vlaamse Regering toe te laten een gedegen antwoord te formuleren omtrent dit verzoekschrift, dat een delicaat onderwerp betreft en verdere informatiegaring noodzaakt”.

Het antwoord kwam uiteindelijk aan bod op de Vlaamse Regering van 6 mei 2011, waarna het aan de commissie werd overgemaakt.

2. Beknopte inhoud van het verzoekschrift

Door artikel 24 van het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging is het mogelijk de asurne te bewaren op een andere plaats dan de begraafplaats als de overledene zo heeft beschikt, of de nabestaanden in de eerste graad, vóór de crematie. De verzoeker vraagt om die mogelijkheid om de asurne te bewaren op een andere plaats dan de begraafplaats uit te breiden voor de asurnen van overledenen van voor de reglementeringswijziging van 2004.

3. Bespreking

Mevrouw *Annick De Ridder*, commissievoorzitter, verwijst naar het antwoord van de Vlaamse Regering. Dit standpunt komt erop neer dat een eventuele wijziging van de regelgeving moet berusten op een zo breed mogelijke maatschappelijke gedragenheid. De regering beschouwt deze aangelegenheid daarom als een bij uitstek parlementaire aangelegenheid.

De commissievoorzitter stelt voor dat de commissie dit standpunt zou bijtreden. Ze suggereert dat de commissie in de nabije toekomst hoorzittingen zou houden over de verschillende aspecten van de begrafenis cultuur, waaronder de problematiek van het bewaren van de as van overledenen.

4. Conclusie

De commissie stemt unaniem in met het antwoord van de Vlaamse Regering en neemt zich voor in de nabije toekomst hoorzittingen te houden over de verschillende aspecten van de begrafenis cultuur, waaronder de problematiek van het bewaren van de as van overledenen.

Annick DE RIDDER,
voorzitter

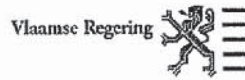
Ward KENNES,
verslaggever

BIJLAGE:

Standpunt van de Vlaamse Regering
met betrekking tot het verzoekschrift

**VERTROUWELIJK
EN PERSOONLIJK**

VR 2011 0605 MED.0231

De Vlaamse minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Toerisme en Vlaamse Rand

Mededeling aan de leden van de Vlaamse Regering

Betreft: Verzoekschrift over het uitbreiden van de mogelijkheid om de asurne te bewaren op een andere plaats dan de begraafplaats - standpuntbepaling

I. Aanleiding (bijlage 1)

De Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Decreetsevaluatie, Inburgering en Toerisme besprak op 7 december 2010 een verzoekschrift over de uitbreiding van de mogelijkheid om de asurne te bewaren op een andere plaats dan de begraafplaats. Het verzoekschrift is te vinden in bijlage 1.

De voornoemde commissie heeft beslist, gelet op artikel 86, 7 van het Reglement van het Vlaams Parlement, om dit verzoekschrift naar de Vlaamse Regering te verwijzen ten einde het standpunt van de Regering te kennen over de inhoud van dit verzoekschrift. De commissie wenste oorspronkelijk het standpunt van de Regering te vernemen tegen 1 februari 2010, maar gaf nadien enige tijd respijt.

II. Wettelijke bepalingen en situering van het verzoekschrift

2.1. Huidige wettelijke bepalingen

Voor de regionalisering van de bevoegdheid over de begraafplaatsen en de lijkbezorging op 1 januari 2002 werd deze materie geregeld door de wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging. Een wet van 8 februari 2001 wijzigde artikel 24 van voornoemde wet en bood de mogelijkheid de asurne van een overledene thuis te bewaren indien de overledene dit tijdens zijn leven schriftelijk had bepaald.

De vandaag geldende regelgeving is vervat in het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging (verder: het decreet), dat nader is uitgewerkt in het besluit van de Vlaamse Regering van 14 mei 2005 tot organisatie, inrichting en

beheer van de begraafplaatsen en de crematoria. In de omzendbrief BA-2006/03 wordt de toepassing van het decreet verduidelijkt.

In toepassing van artikel 24, §1 van het decreet kan de as van gecremeerde lijken op een andere plaats dan de begraafplaats begraven, bewaard of uitgestrooid worden (of op een andere plaats dan de territoriale zee uitgestrooid worden) in de volgende drie gevallen:

- als de overledene dit schriftelijk heeft bepaald;
- bij gebrek aan schriftelijke bepaling van de overledene, op gezamenlijk schriftelijk verzoek, vooraleer de crematie plaatsvindt, van zowel de echtgenoot (of van diegene met wie de overledene een feitelijk gezin vormde) als van alle bloed- en aanverwanten van de eerste graad;
- indien de overledene een minderjarige betreft, op verzoek van de ouders of de voogd.

De tweede paragraaf van dit artikel bepaalt dat een gedeelte van de as van het gecremeerde lijk aan de echtgenoot en de bloed- en aanverwant tot en met de tweede graad op hun verzoek kan meegegeven worden.

Het ontwerp van decreet, dat uiteindelijk het decreet van 16 januari 2004 is geworden, voorzag enkel in de eerste en de derde mogelijkheid voor wat betreft het "meenemen van de asurne": dus wanneer de overledene zelf dit schriftelijk had bepaald of op verzoek van de ouders (voogd) wanneer de overledene minderjarig was (parlementair stuk 1864 (2003-2004), nr. 1). Het amendement nr. 24, voorgesteld door de heren Dirk De Cock, Cis Schepens, Dany Vandenbossche, Dirk Holemans en Bart De Smet en mevrouw Dominique Guns (parlementair stuk 1864 (2003-2004), nr. 8) en aangenomen door het Vlaams Parlement, breidde de mogelijkheid tot meenemen van de asurne uit tot het hierboven vermelde tweede geval: op gezamenlijk schriftelijk verzoek en vooraleer de crematie heeft plaats gevonden, van zowel de echtgenoot (partner) als van alle bloed- en aanverwanten van de eerste graad.

2.2. Inhoud van het verzoekschrift

De verzoeker wenst dat er bij het decreet van 16 januari 2004 overgangsbepalingen zouden worden toegevoegd *"zodat nabestaanden die nooit de kans hebben gehad om de wens te uiten de urne met asse van hun geliefden mee te nemen naar huis (gezien overleden VOOR 2004) toch nog de mogelijkheid te bieden (sic), door bijvoorbeeld een verklaring ten gemeentehuize te onderschrijven en mits betaling van de kosten voor het uithalen van de urne"*.

Het verzoekschrift strekt er dus toe om een bepaling in het decreet in te voeren om het thuis bewaren van de asurne toe te laten van personen die voor de inwerkingtreding van dit decreet zijn overleden en gecremeerd: voor de 2004 bestond die mogelijkheid niet. Dit komt er op neer dat de bepaling "vooraleer de crematie plaatsvindt" niet zou gelden voor de personen overleden voor de inwerkingtreding van het decreet.

III. Standpuntbepaling

3.1. Historiek van de standpunten

De huidige formulering van artikel 24 van het decreet is er gekomen na discussies tijdens de parlementaire behandeling van het decreet (Vlaams Parlement, handelingen plenaire vergadering, zitting 2003-2004, 7 januari 2004, nr. 23, pp. 7-30) en heeft een zeker evenwicht tot stand gebracht tussen enerzijds diegenen die geen voorstander zijn van het bewaren (of begraven of uitstrooien) van de as op een andere plaats dan de publiek toegankelijke begraafplaats en anderzijds diegenen die voorstander zijn van een vrije bestemming van de as, zonder er voorwaarden aan te koppelen zoals de toestemming van de overledene en/of zijn nabestaanden.

De creatie van de mogelijkheid om de asurne "mee te nemen" van personen overleden voor de inwerkingtreding van de wet van 8 februari 2001 of het decreet van 16 januari 2004 is sindsdien aangekaart in enkele parlementaire vragen¹. In zijn antwoord op de parlementaire vraag nr. 9 van 25 oktober 2006 van de heer Marnic De Meulemeester antwoordde voormalig minister M. Keulen dat er bewust voor werd geopteerd om geen bepalingen in te schrijven om dit mogelijk te maken en dat hij niet van plan was om het decreet op die manier te wijzigen.

Op vraag van voormalig minister M. Keulen en in opvolging van zijn antwoord op de parlementaire vraag nr. 474 van 17 december 2007 van Tom Dehaene heeft de VVSG, als belangenbehartiger van de lokale besturen die decretaal een grote verantwoordelijkheid hebben in de materie van de begraafplaatsen en de lijkbezorging, de Vlaamse steden en gemeenten gecontacteerd over de mogelijkheid om de urne van mensen die voor de inwerkingtreding van het decreet van 16 januari 2004 overleden zijn, alsnog thuis te bewaren. Er volgden slechts 9 reacties waarvan 7 positief onder voorwaarden:

¹ Vraag nr. 9 van 25 oktober 2006 van Marnic De Meulemeester, vraag nr. 474 van 17 december 2007 van Tom Dehaene, vraag nr. 232 van 13 augustus 2008 van Cindy Franssen, vraag nr. 71. van 13 januari 2009 van Tom Dehaene en de vraag om uitleg nr. 578 van 17 december 2009 van Peter Gysbrechts.

- De vereiste dat er geen gedeeltelijke terugbetaling kan gebeuren van de eventueel betaalde concessieprijs;
- De vereiste dat de opgravingskosten moeten kunnen worden verhaald via een belasting- of retributiereglement;
- Het verhogen van de drempel voor de opgraving door het bepalen dat een toestemming moet worden verleend door de procureur des Konings.

In de twee negatieve reacties wordt ondermeer het volgende gesteld:

- De meeste emotionele vragen zijn opgelost door de bepaling van artikel 24, §2 van het decreet dat alle familieleden van de eerste graad (later uitgebreid tot de tweede graad) recht hebben op een symbolisch gedeelte van de as;
- Er is maar weinig vraag naar.

3.2. Standpuntbepaling

De verzoeker wenst dus overgangsbepalingen opdat nabestaanden van overledenen van voor de inwerkingtreding van het decreet van 2004 dezelfde mogelijkheden zouden kunnen genieten inzake het meenemen van de asurne.

Behalve het feit dat de niet-retroactiviteit een algemeen rechtsbeginsel is, dat in het recente verleden door de vorige Vlaamse Regering niet is ingegaan op dit denkspoor én dat het voorzien in overgangsbepalingen meer dan 6 jaar na de inwerkingtreding van dit decreet weinig geloofwaardig is, betekent het eventueel tegemoet komen aan de wens van de verzoeker eveneens dat het principiële debat over het kunnen meenemen van de asurne weer kan/zal gevoerd worden. Meer in het bijzonder de bepaling dat de beslissing tot het meenemen van de asurne moet gebeuren *vooraleer de crematie plaats vindt*, komt weer in het vizier.

De uitbreiding van de mogelijkheid tot meenemen van de asurne is een delicate aangelegenheid waarbij zowel argumenten pro als contra kunnen worden aangehaald.

Een argument voor een verdergaande vrijheid van de meeneembaarheid van de asurne (de collectieve vrijheid van de partner en de familie in de eerste graad van de overledene) is dat tegemoet gekomen kan worden aan (een onbekend aantal) vaak diepmenselijke individuele vragen en verlangens zoals blijkt uit het verzoekschrift. Wanneer dus bovendien, in algemene termen, de woorden "voor de crematie" uit het decreet van 2004 zouden worden geschrapt, hoeft de familie niet meer te beslissen over de plaats waar de asurne terecht komt in de zeer vaak moeilijke week direct na het overlijden. Ze kan dan over deze aangelegenheid nog in een latere fase beslissen en ondertussen de asurne bijvoorbeeld in een columbarium laten plaatsen.

Een argument tegen een verdergaande vrijheid van de meeneembaarheid van de asurne (een vrijheid die zoals gezegd onder voorwaarden nu reeds bestaat en die op zich ook kan betwist worden) is dat de kans vergroot dat (in een onbekend aantal gevallen) mogelijke familiale discussies over de plaats waar de asurne moet terecht komen kunnen aanslepen en aanleiding geven tot blijvende onenigheid. Bovendien kan waarde worden gehecht aan het principe van de grafrust dat bepaalt dat niet lichtzinnig wordt omgesprongen met het verplaatsen van een lijk, ook al betreft het hier een asurne. Tot slot valt te vrezen dat in een uiterst delicate aangelegenheid als deze vroeg of laat ophef ontstaat over een onbeheerde asurne (bijvoorbeeld na overlijden van de kinderloze langstlevende partner) die terecht komt op een plaats waar deze in piëteitsvolle omstandigheden niet mag terecht komen.

Deze discussie woedt ook in andere landen. Bij wijze van voorbeeld kan worden verwezen naar Frankrijk. Voor een wetswijziging van einde 2008 (wet nr. 2008-1350 van 19 december betreffende de wetgeving over lijkbezorging die de artikelen L2223-18-1 en L2223-18-2 betreffende de asbestemming van de code générale des collectivités localités wijzigde) kon de asurne worden overhandigd aan iedere persoon die verantwoordelijk was voor de lijkbezorging ("a la demande de la personne ayant qualité pour pourvoir aux funérailles") om te worden begraven of bewaard op een privaat terrein. Na enkele schandalen over on-ethische omgang met asurnen en discussies tussen nabestaanden over bezoekrecht werd eind 2008 een wijziging doorgevoerd die de "vrije asbestemming" bemoeilijkte: er is nu een toestemming vereist van de prefect. Ook deze regeling wordt opnieuw gecontesteerd.

De Vlaamse Regering acht de eventuele wijziging van de regelgeving omtrent deze aangelegenheid, die zowel individuen als de gehele maatschappij diep kunnen roeren en bij voorkeur berust op een zo breed mogelijke maatschappelijke gedragenheid, bij uitstek een parlementaire aangelegenheid en legt bovenstaande overwegingen aan het Vlaams Parlement voor.

Geert BOURGEOIS

Mark Andries
kabinetschef

Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur,
Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand